

Samenwerkingsakkoord tussen de Federale Staat en de Vlaamse Gemeenschap inzake slachtofferzorg

Memorie van toelichting

ALGEMENE BESCHOUWINGEN

Sinds de jaren '80 namen de Federale Staat en de gemeenschappen verschillende wetgevende initiatieven en ministeriële omzendbrieven aan die tot doel hadden de rechtspositie van het slachtoffer te versterken. In navolging van deze initiatieven hebben de Federale Staat en de Vlaamse Gemeenschap binnen hun bevoegdheden diensten opgericht die slachtoffers ondersteunen en begeleiden.

Slachtofferzorg in Vlaanderen werd toen opgebouwd rond drie grote actoren: politie (onder de noemer van politionele slachtofferbejegening), centra voor algemeen welzijnswerk (onder de noemer van slachtofferhulp) en justitie (onder de noemer van slachtofferonthaal binnen de justitiehuisen). Deze diensten vormen sindsdien de zogenaamde 'klassieke triade' binnen de slachtofferzorg.

Op het terrein drong de nood tot samenwerking tussen deze diensten zich op. Deze werd geformaliseerd in een samenwerkingsakkoord inzake slachtofferzorg dat op 7 april 1998 werd ondertekend door de Federale Staat en de Vlaamse Gemeenschap. Op 11 april 1999 werd het samenwerkingsakkoord bekrachtigd als wettelijk kader voor de structurele samenwerking tussen deze diensten in functie van een kwaliteitsvolle zorg- en dienstverlening aan slachtoffers. Het samenwerkingsakkoord bepaalde de bevoegdheden en verbintenissen van de verschillende actoren en regelde de samenwerking tussen deze actoren.

Sinds haar ondertekening werd het samenwerkingsakkoord geen enkele keer gewijzigd. Op initiatief van het Nationaal Forum werd in 2009 aan de arrondissementele raden voor slachtofferbeleid gevraagd het samenwerkingsakkoord te evalueren. Op basis van de resultaten stelde het Nationaal Forum een advies op met voorstellen tot aanpassing van het samenwerkingsakkoord. Dit advies werd echter nooit formeel goedgekeurd omdat het Nationaal Forum na 2010 niet meer samen kwam.

Sinds een aantal decennia wordt er ook op Europees niveau steeds meer aandacht gegeven aan het slachtofferbeleid. Vooral de Richtlijn 2012/29/EU van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2012 tot vaststelling van minimumnormen voor de rechten, de ondersteuning en de bescherming van slachtoffers van strafbare feiten (hierna slachtofferrichtlijn) heeft een grote impact op de ontwikkeling van het nationaal en Vlaams slachtofferbeleid.

De zesde staatshervorming, die onder andere leidde tot een overdracht van de bevoegdheden van de justitiehuisen – waaronder het slachtofferonthaal – van de Federale Staat naar de gemeenschappen, deed de noodzaak naar een actualisatie en optimalisatie van het samenwerkingsakkoord ontstaan. Een gemengde werkgroep, bestaande uit vertegenwoordigers van de bevoegde overheden en organisaties, heeft op basis van de evaluatie van 2009 alsook op basis van een bevraging op het terrein een nieuw ontwerp van samenwerkingsakkoord opgemaakt.

Het voorliggend samenwerkingsakkoord heeft tot doel een kader te voorzien voor de samenwerking en verwijzing tussen de verschillende diensten inzake slachtofferzorg. Deze samenwerking uit zich niet alleen op het terrein, maar ook op het vlak van beleidsontwikkeling. In het kader van de brede slachtofferzorg zijn de bevoegdheden immers verdeeld tussen de Federale Staat en de

gemeenschappen (zoals verder bepaald in dit samenwerkingsakkoord) en de gewesten (vb. toezicht op de lokale overheden zoals de openbare centra voor maatschappelijk welzijn). Met de ondertekening van het samenwerkingsakkoord verbinden de bevoegde overheden zich ertoe een blijvende aandacht te besteden aan slachtoffers en een samenhangend beleid in deze materie te verzekeren.

Het samenwerkingsakkoord (verder: akkoord) bevat zeven hoofdstukken: de definities (art. 1), de doelstellingen van het akkoord (art. 2-3), de bevoegdheden van de overheden betrokken in het akkoord (art. 4-5), hun verbintenissen (art. 6-14), de opdrachten van de bevoegde actoren (art. 15-27) met inbegrip van het omgaan met persoonsgegevens (art. 28), de overlegstructuren (art. 29-37) en de slotbepalingen (art. 38-41).

HOOFDSTUK 1. DEFINITIES

Artikel 1

In dit artikel worden de in het akkoord gebruikte begrippen omschreven. Met name worden de opdrachten van de diensten vermeld in het akkoord nader bepaald om de bevoegdheden die eigen zijn aan deze diensten zo goed mogelijk te benaderen, zodat voor elke actor duidelijk is wat tot de bevoegdheden van de diensten behoort en wat niet.

Hoewel er in de definitie van slachtoffer verwezen wordt naar een inbreuk in strijd met de strafwetgeving, is het akkoord ook van toepassing op slachtoffers van feiten die aanleiding hebben gegeven tot een politionele of gerechtelijke tussenkomst ook al betreft het strikt genomen geen inbreuken op de strafwetgeving. We denken met name aan slachtoffers van collectieve noodsituaties of nabestaanden van zelfdoding.

De slachtofferrichtlijn bepaalt dat de familieleden van een persoon wiens overlijden een rechtstreeks gevolg is van een strafbaar feit en die schade ondervinden wegens het overlijden van deze persoon, ook worden beschouwd als slachtoffers. De gevolgen van een strafbaar feit blijven echter niet beperkt tot het slachtoffer zelf en de familieleden, maar ook de bredere omgeving van het slachtoffer wordt hierdoor geraakt. Ook zij kunnen behoefte hebben aan informatie, ondersteuning of hulp. Het akkoord hanteert dan ook de ruimere term “na(ast)bestaande” in plaats van “familieleden”.

De notie van na(ast)bestaande wordt als volgt bepaald “de rechthebbende van het slachtoffer of elke persoon die een duurzame affectieve relatie heeft met dit slachtoffer”.

Onder “rechthebbende van het slachtoffer” worden zijn wettelijke erfgenamen verstaan (echtgenoot/echtgenote, kinderen, vader en moeder, broers, zussen,...).

Onder “elke persoon die een duurzame affectieve relatie heeft” wordt onder andere verstaan de partner als het gaat om een samenwonend paar of de personen die ten laste zijn van het slachtoffer, anders dan de kinderen, de persoon anders dan de vader of de moeder bij wie de minderjarige werkelijk verblijft.

Bovenstaande definities zijn ruimer dan deze van de slachtofferrichtlijn, wat in overeenstemming is met de geest en het opzet van de richtlijn die in haar overweging nr. 11 bepaalt dat ze *minimumvoorschriften vaststelt* en dat *de lidstaten de in deze richtlijn opgenomen rechten mogen uitbreiden teneinde in een hoger niveau van bescherming te voorzien*.

Artikel 1, 13° verwijst naar het begrip slachtofferonthaal als een gedeelde verantwoordelijkheid of taak en niet naar de dienst slachtofferonthaal. Er werd bewust gekozen om de gedeelde verantwoordelijkheid te benoemen: zowel voor de (Vlaamse) dienst slachtofferonthaal als voor magistraten en de personeelsleden en medewerkers van de parketten en de rechtbanken (op federaal

niveau). Gelet op de algemene informatieplicht vervat in artikel 3bis VTSv. is het immers in eerste instantie aan de magistraten zelf en aan personeelsleden en medewerkers van de parketten en de rechtbanken om slachtoffers algemene informatie te verstrekken.¹ De magistraten, personeelsleden en medewerkers van parketten en de rechtbanken moeten slachtoffers zorgvuldig en correct bejegenen. Dit wil niet zeggen dat zij binnen het kader van de aan hen toegewezen bevoegdheden, slachtoffers de nodige basisinformatie geven en waar nodig slachtoffers doorverwijzen naar de betrokken diensten slachtofferzorg. Deze vorm van ondersteuning respecteert de onafhankelijkheid van de rechtbank en mag geenszins verward worden met bijvoorbeeld juridische bijstand die aan advocaten of andere specialisten voorbehouden moet blijven.

HOOFDSTUK 2. DOELSTELLING

Artikel 2

Dit artikel verwoordt één van de doelstellingen en het toepassingsgebied van het akkoord,. Het territoriale toepassingsgebied van het akkoord is beperkt tot het Nederlandse taalgebied.

In het advies nr. 65.799/1 van 20 mei 2019 over het voorontwerp van wet ‘houdende goedkeuring van het Samenwerkingsakkoord tussen de Federale Staat, de Franse Gemeenschap, de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschapscommissie en de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie inzake slachtofferzorg voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest’ geeft de Raad van State aan dat het territoriale toepassingsgebied van dat akkoord zich beter beperkt tot het *tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad* in plaats van *het territorium van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest*. Het gerechtelijk arrondissement Brussel strekt zich immers uit over twee gewesten met name het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en het Vlaamse Gewest, waardoor de verwijzing naar het ‘Brussels Hoofdstedelijk Gewest’ onduidelijkheid geeft over de in te stellen nieuwe arrondissementele raad voor slachtofferbeleid. Dit zou immers impliceren dat deze arrondissementele raad ingesteld zou worden voor heel het ambtsgebied van het gerechtelijk arrondissement Brussel en de bestaande arrondissementele raad voor Halle-Vilvoorde zou vervangen.

Door het territoriaal toepassingsgebied van dit akkoord te beperken tot het Nederlandse taalgebied, wordt duidelijk dat het wel degelijk de bedoeling is om in het gerechtelijk arrondissement Brussel twee arrondissementele raden naast elkaar te laten bestaan die respectievelijk bevoegd zijn voor het grondgebied van het bestuurlijk arrondissement Halle-Vilvoorde en het bestuurlijk arrondissement Brussel. Het werkingsgebied van de arrondissementele raad genoemd in artikel 29 van dit akkoord, beperkt zich voor wat betreft het gerechtelijk arrondissement Brussel dan ook tot de arrondissementafdeling Halle-Vilvoorde.

Op het grondgebied van het tweetalig gebied Brussel Hoofdstad zal een ander, nog te sluiten samenwerkingsakkoord van toepassing zijn. Dat akkoord is niet van toepassing op het administratief grondgebied van Halle-Vilvoorde. Het Brusselse akkoord is een *lex specialis* ten opzichte van het Vlaamse akkoord en geniet aldus de voorrang op het grondgebied van het tweetalig gebied Brussel Hoofdstad. In geval van vastgestelde tegenstrijdigheden tussen het Brusselse en het Vlaamse akkoord slachtofferzorg zullen de bevoegde overheden in overleg gaan om na te gaan welk samenwerkingsakkoord aangepast moet worden.

¹ Zie ook Gemeenschappelijke omzendbrief 16/2012 van de minister van justitie en van het College van procureursgeneraal bij de hoven van beroep betreffende het slachtofferonthaal op parketten en rechtbanken

Het voorliggend akkoord werd niet categoriaal opgevat. Het biedt een algemeen en overkoepelend kader voor de samenwerking tussen de 'klassieke triade' aangezien deze diensten een specifieke opdracht inzake slachtofferzorg hebben en daarbij de brede doelgroep van slachtoffers beogen.

Dit sluit niet uit dat voor bepaalde slachtoffercategorieën (bijvoorbeeld minderjarigen) of slachtoffers van specifieke feiten (bijvoorbeeld seksueel geweld, terrorisme, intrafamiliaal geweld) een verder doorgedreven beleid ontwikkeld wordt en gespecialiseerde diensten worden opgericht die samenwerkingsafspraken maken met de 'klassieke triade' die complementair zijn aan het voorliggend akkoord. Bovendien is het slachtofferlandschap voortdurend in beweging waardoor het onmogelijk is om alle actoren in het akkoord te betrekken.

De in dit akkoord vermelde arrondissementele raden zullen dan ook een volledige en bijgewerkte inventaris opmaken van samenwerkingsafspraken -in welke vorm dan ook- die reeds bestaan of gemaakt worden in uitvoering en in aanvulling van dit akkoord. Deze taak werd opgenomen in artikel 30, tweede lid 3° van dit akkoord.

Indien één van de bevoegde actoren binnen het akkoord noden en/of behoeften detecteert die niet tot zijn bevoegdheid of takenpakket behoren of deze overstijgen, moet hij op een warme manier doorverwijzen naar een andere bevoegde actor of een meer gespecialiseerd aanbod (bijvoorbeeld voor minderjarigen, slachtoffers van seksueel geweld, slachtoffers van intrafamiliaal geweld, slachtoffers van terreurdaden of verkeersslachtoffers).

Belangrijk hierbij is het slachtoffer zo snel mogelijk, maar steeds op maat, wegwijs te maken, goed te informeren over de verschillende diensten die hulp en ondersteuning kunnen bieden en op gepaste wijze door te verwijzen of toe te leiden naar deze diensten. Het akkoord moet dan ook een naadloze overgang waarborgen tussen alle diensten slachtofferzorg. Om secundaire victimisatie te voorkomen, moet immers alles in het werk gesteld worden om te vermijden dat slachtoffers extra benadeeld worden door een gebrek aan of moeilijke samenwerking tussen de diensten slachtofferzorg.

Artikel 3

De slachtofferrichtlijn bepaalt dat overheidsdiensten *op een gecoördineerde manier moeten samenwerken en op alle administratieve niveaus aan de samenwerking moeten deelnemen opdat slachtoffers van een strafbaar feit de bijstand, ondersteuning en bescherming krijgen die zij nodig hebben*. Een nauwe samenwerking tussen (de diensten van) de Federale Staat en de Vlaamse Gemeenschap is dan ook noodzakelijk om te voorkomen dat de versnippering van de bevoegdheden een coherent beleid en een integrale slachtofferzorg in de weg staat. Deze samenwerking uit zich niet enkel op het terrein, maar ook op beleidsniveau. De verschillende bevoegde overheden verbinden zich er dan ook toe om de nodige aandacht te geven aan het slachtofferbeleid en hierbij het nodige overleg te plegen om te komen tot een geïntegreerd en gecoördineerd slachtofferbeleid binnen Vlaanderen.

HOOFDSTUK 3. BEVOEGDHEDEN

Artikel 4 - 5

De artikelen in dit hoofdstuk beschrijven de bevoegdheden van de overheden betrokken in dit akkoord.

HOOFDSTUK 4. VERBINTENISSEN

Afdeling 1. Algemene werkingsprincipes

Artikel 6-7

Medewerkers die in contact komen met slachtoffers dienen in deze contacten een positieve en participatieve basishouding aan te nemen. Dit houdt in dat zij slachtoffers (met inbegrip van hun nabestaanden en naastbestaanden) op een respectvolle, betrokken, betrouwbare, discrete, empathische en oprechte manier bejegenen. Hierbij vertrekkend vanuit de eigen krachten, capaciteiten en mogelijkheden van slachtoffers en met respect voor hun eigen keuzevrijheid.

De slachtofferrichtlijn bepaalt dat slachtoffers *tijdig en individueel beoordeeld* moeten worden op hun eventuele behoefte aan specifieke bescherming, hierbij rekening houdend met de bijzondere kwetsbaarheid van bepaalde slachtoffers. De bevoegde actoren dienen dan ook tijdig (vanaf het eerste contact) en systematisch de specifieke noden en behoeften alsook de kwetsbaarheid van ieder slachtoffer in te schatten. Indien op basis van deze inschatting zou blijken dat er specifieke beschermingsmaatregelen nodig zijn, treffen de bevoegde actoren (beschermende) maatregelen of plegen zij overleg met de bevoegde diensten slachtofferzorg om de nodige gepaste maatregelen te bekomen. Het aanbieden van een goede slachtofferzorg dient hierbij aanzien te worden als een beschermingsmaatregel die onder meer tot doel heeft secundaire en herhaalde victimisatie te voorkomen.

Elke dienst moet in zijn contacten met het slachtoffer rekening houden met de individuele noden en behoeften van het slachtoffer, zodat de aangeboden hulp op maat is van het slachtoffer. Een slachtoffer is vaak geen hulpvrager en neemt niet altijd vanuit zichzelf contact op met een dienst slachtofferzorg. Het is belangrijk dat het aanbod waar nodig proactief en aanklappend is. Indien zou blijken dat een slachtoffer doorverwezen moet worden, moet dit op een warme manier gebeuren. Het principe van warme doorverwijzing heeft betrekking op de wijze en de houding die de bevoegde actoren aannemen bij deze doorverwijzing. De concrete (praktische en methodologische) uitwerking van dit principe wordt opgenomen in het referentiedocument.

Zoals ook bepaald in de slachtofferrichtlijn is het belangrijk dat de bevoegde overheden en actoren ervoor zorgen dat de doelstellingen van dit akkoord ook bereikt worden voor alle slachtoffers ongeacht hun verblijfsstatus, burgerschap of nationaliteit.

Een optimale samenwerking tussen de betrokken actoren noodzaakt een gepaste attitude van hun medewerkers tegenover het slachtoffer alsook tussen de (medewerkers van de) bevoegde actoren onderling. Deze attitude en de kwaliteit van de slachtofferzorg mag niet afhankelijk zijn van de persoon of de plaats waar deze aangeboden of verstrekt wordt. Om deze reden moet een gezamenlijk referentiedocument opgesteld worden als basis voor een verdere methodologische uitwerking binnen de bevoegde diensten die vermeld worden in dit akkoord. In dit document worden minimumrichtlijnen uitgewerkt voor het in de praktijk brengen van de vermelde principes. Een concretisering van de principes moet bijdragen aan een kwalitatieve en uniforme ondersteuning van slachtoffers. Een optimale samenwerking noodzaakt ook de wil tot samenwerking van alle medewerkers in de betrokken diensten in functie van die naadloze overgang in het belang van de slachtoffers.

Afdeling 2. Opleiding

Artikel 8

Opdat professionals het slachtoffer op een gepaste en correcte manier kunnen ondersteunen, dienen zij de nodige kennis en vaardigheden te hebben om te kunnen inspelen op de noden en behoeften van het slachtoffer. Hoe doorgedreven deze opleiding moet zijn, is afhankelijk van de mate waarin verwacht wordt dat de betrokkene in contact zal komen met slachtoffers. De slachtofferrichtlijn bepaalt dat *“alle bij de strafprocedure betrokken functionarissen van wie het waarschijnlijk is dat zij in*

persoonlijk contact komen met slachtoffers, een passende basisopleiding en bijscholing moeten kunnen volgen en ontvangen op een niveau dat aangepast is aan hun contact met slachtoffers. De opleiding moet tot doel hebben dat ze slachtoffers kunnen herkennen en hun behoeften kunnen onderkennen en er op een respectvolle, tactvolle, professionele en niet-discriminerende manier mee kunnen omgaan. De slachtofferrichtlijn bepaalt verder dat de lidstaten moeten zorgen voor een dergelijke opleiding en bijscholing voor politiediensten en gerechtelijk personeel en dat de opleiding tevens moet worden aangemoedigd voor advocaten, het openbaar ministerie, rechters en praktijkbeoefenaren die slachtofferhulp- of herstelrechtvoorzieningen aanbieden. Ook praktijkbeoefenaren van wie het waarschijnlijk is dat zij aangiften van slachtoffers van strafbare feiten ontvangen, moeten worden opgeleid om de aangifte van strafbare feiten te vergemakkelijken.

De bevoegde overheden verbinden zich er dan ook toe om voor alle medewerkers van hun bevoegde actoren en van wie het waarschijnlijk is dat zij in persoonlijk contact komen met slachtoffers, in een basisopleiding en vervolgopleiding te voorzien die hen in staat stelt slachtoffers op een correcte manier te bejegenen. Natuurlijk denken we hierbij niet alleen aan de medewerkers van de diensten politie slachtofferbejegening, slachtofferonthaal en slachtofferhulp, maar onder meer ook aan politieambtenaren, magistratuur en de personeelsleden van rechtbanken en parketten. De basis- en vervolgoopleidingen houden rekening met de geest en de bepalingen van dit akkoord en het referentiedocument.

Professionals bij wie de zorg voor slachtoffers expliciet tot hun taak behoort, dienen meer doorgedreven en voortgezette opleidingen te ontvangen. De diensten slachtofferzorg kunnen elkaar hierin ondersteunen en goede praktijken delen binnen het netwerk slachtofferzorg (zie ook artikel 34 §1, 6° van dit akkoord). Een eenmalige opleiding is hierbij niet voldoende. Opleidingen moeten op regelmatige basis aangeboden, geactualiseerd en geëvalueerd worden. Het is hierbij van belang goed op de hoogte te blijven van de ontwikkelingen en meest gepaste (gespecialiseerde) interventies. Er is immers niet alleen een evolutie in de materies doch ook in personeelsleden. Nieuwe personeelsleden dienen op dezelfde wijze opgeleid te worden.

Afdeling 3. Informatieverstrekking

Artikel 9

De bevoegde actoren hebben allen een informatieopdracht aan het slachtoffer, voorafgaand aan en in iedere fase van de procedure (inclusief de fase van de strafuitvoering). De informatie waarvan sprake, betreft geen juridisch advies en mag niet verward worden met de juridische bijstand die voorbehouden blijft aan advocaten of andere specialisten. Hoe uitgebreid of gedetailleerd de informatie is, kan verschillen naargelang de specifieke noden en behoeften van het slachtoffer op dat moment, alsook van de omstandigheden waarin het slachtoffer zich op dat moment bevindt. De informatie en de inhoud moet bovendien ook aangepast zijn aan het nut dat deze info heeft op dat specifieke moment. De verschillende actoren mogen er dan ook niet zomaar van uitgaan dat een slachtoffer alle gekregen informatie begrepen en onthouden heeft. In hun contacten of hercontactname moet er dan ook voldoende aandacht gaan naar deze informatieopdracht. De wijze waarop de bevoegde actoren deze informatie verschaffen wordt bepaald door de interne richtlijnen en omzendbrieven. Specifiek voor wat betreft de rechtbank alsook de medewerkers van de griffie, bewaken zij bij het geven van informatie hun onafhankelijkheid. Zij mogen immers niet de schijn van vooringenomenheid of enig favoriseren wekken (noch van slachtoffers, noch van daders). Dit houdt echter niet in dat van hen niet verwacht mag worden dat zij, in uitvoering van art. 3bis VTSv. slachtoffers op een correcte manier dienen te bejegenen door hen algemene (niet dossier gebonden) basisinformatie te verlenen wanneer deze hier nood aan heeft of hen hiervoor doorverwijzen naar de bevoegde diensten slachtofferzorg vermeld in dit akkoord.

Bij het verlenen van informatie aan het slachtoffer, houden de bevoegde actoren bovendien rekening met hun afgebakende bevoegdheden en geven zij hierbij maximaal erkenning aan elkaars expertise.

Afdeling 4. Materiële omstandigheden

Artikel 10

Onderzoek toont aan dat slachtoffers veel belang hechten aan de manier waarop zij bejegend worden.² Ook de materiële omstandigheden dragen bij aan het welbehagen van slachtoffers. De slachtofferrichtlijn haalt in dit verband bijvoorbeeld aan dat de *lidstaten aangemoedigd moeten worden om in gerechtsgebouwen en politiebureaus haalbare en praktische maatregelen te nemen die ervoor zorgen dat de gebouwen voorzien zijn van slachtoffervriendelijke faciliteiten, zoals afzonderlijke ingangen en wachtkamers voor slachtoffers*. De lokalen waarin slachtoffers worden onthaald, opgevangen en bijgestaan moeten dan ook aangepast zijn zodat zij enerzijds de privacy van slachtoffers respecteren en anderzijds vermijden dat zij een kille en onpersoonlijke sfeer uitstralen.

De diensten slachtofferonthaal hebben idealiter hun kantoor in het gerechtsgebouw of in het parket zodat zij hun taken zoals bedoeld in artikel 26 van dit akkoord naar behoren kunnen uitoefenen. Voor wat betreft de gerechtsgebouwen, engageert de federale overheid er zich dan ook toe voldoende en aangepaste lokalen te voorzien voor de diensten slachtofferonthaal, rekening houdend met de beperkingen die de bestaande gebouwen hebben.

Afdeling 5. Toegankelijk hulp- en dienstverleningsaanbod

Artikel 11

Het is voor het slachtoffer niet evident om de weg te vinden in het aanbod van diensten die slachtofferzorg aanbieden. Voor het slachtoffer dat geen klacht heeft ingediend en dus niet via de politie wordt doorverwezen, is dit vaak zelfs nog moeilijker. Om te vermijden dat het slachtoffer continu van de ene dienst naar de andere wordt doorverwezen, moeten de bevoegde diensten slachtofferzorg op een dusdanige manier georganiseerd zijn dat het slachtoffer een continuïteit in de aangeboden zorg ervaart. Wanneer het tegemoetkomt aan de noden en behoeften van het slachtoffer, kunnen de bevoegde diensten slachtofferzorg dan ook afspraken maken om gezamenlijke slachtofferzorg te organiseren. De diensten kunnen bijvoorbeeld hun hulp- en dienstverlening op éénzelfde locatie aanbieden en daar intensief samenwerken. Als good practice kan hierbij verwezen worden naar de Zorgcentra na Seksueel Geweld (verder: ZSG) en Family Justice Centra (verder: FJC) of naar het welzijnsonthaal in het gerechtsgebouw te Antwerpen en Brugge.

Artikel 12

Slachtoffers hebben recht op informatie en ondersteuning. De slachtofferrichtlijn legt de verantwoordelijkheid voor het informeren van het slachtoffer over deze rechten bij de bevoegde overheden en actoren. De bevoegde overheden en actoren moeten dan ook de nodige stappen nemen om deze informatie zo breed mogelijk te verspreiden. Een ideale manier om dit te doen is via digitale of elektronische weg. Als voorbeeld kan er verwezen worden naar de website www.slachtofferzorg.be die ontwikkeld werd door de Vlaamse overheid. De website bundelt de nodige informatie voor slachtoffers en geeft een overzicht van diensten waar zij terecht kunnen voor bijkomende informatie en ondersteuning.

² Zie bijvoorbeeld; A. TEN BOOM en K.F. KUIJPERS, *Behoeften van slachtoffers van delicten. Een systematisch literatuurstudie naar behoeften zoals door slachtoffers zelf geuit*, Tilburg, INTERVICT, 2008, 38; I. VANFRAECHEM et. Al., *Wanneer het systeem de slachtoffers ontmoet. Eerste resultaten van een evaluatieonderzoek aangaande slachtofferbeleid*, Gent, Academia Press, 2010, 64; M. Laxminarayan et/al., *Victim satisfaction with criminal justice: A systematic review. Victims & Offenders*, 8(2), 2013, 119.

Idealiter gebeurt de informatievoorziening tussen slachtoffers en de bevoegde actoren zoveel mogelijk via één informatieportaal. De website slachtofferzorg.be kan dan ook aanzien worden als een voorbeeld, good-practice of zelfs startpunt in de ontwikkeling van andere (toekomstige) initiatieven die het voor het slachtoffer mogelijk maken om op een gecentraliseerde plek algemene of specifieke informatie terug te vinden waar hij recht op heeft. Indien (toekomstige) initiatieven het mogelijk zouden maken om de gebruikerservaring te personaliseren, door persoonsgegevens te verwerken, zal een bijkomende rechtsgrond gecreëerd moeten worden als basis voor de verwerking van deze persoonsgegevens.

In dit kader is het van belang dat de bevoegde overheden elkaar informeren, de initiatieven die zij nemen op elkaar afstemmen en waar mogelijk samenwerken in de uitbouw van deze initiatieven.

Afdeling 6. Sensibilisering

Artikel 13

De slachtofferrichtlijn roept lidstaten op om organisaties die werken met slachtoffers *te stimuleren en nauw met hen samen te werken in het bijzonder in het kader van voorlichtings- en bewustmakingscampagnes*. De bevoegde overheden verbinden zich er dan ook toe om in te zetten op een betere bekendmaking van de diensten slachtofferzorg die onder hun bevoegdheden vallen.

Afdeling 7. Verzamelen en delen van gegevens

Artikel 14

De bevoegde overheden in dit akkoord verbinden zich ertoe om een gecoördineerd, integraal en geïntegreerd slachtofferbeleid te voeren. Zij engageren zich tot het nemen van concrete maatregelen die de rechten en de positie van het slachtoffer verder verbeteren. Het is echter noodzakelijk om ook oog te hebben voor de gevolgen van de genomen maatregelen en om blijvend na te gaan waar bijkomende aanpassingen of verbeteringen nodig zijn.

Om de geleverde inspanningen objectief aan te tonen, is er nood aan een zekere 'output' die voorhanden is zodat de gemaakte afspraken op gepaste tijden getoetst kunnen worden en de implementatie van het akkoord in de praktijk aldus geëvalueerd kan worden. Het is dan ook van belang dat de bevoegde actoren de nodige kwantitatieve gegevens zoals bepaald in dit artikel alsook kwalitatieve gegevens zoals bepaald in artikel 30 lid 2, 1° en 2° van dit akkoord verzamelen. Het gaat hier niet over de verzameling en verwerking van persoonsgegevens zoals bepaald in de Verordening (EU) 2016/679 van 27 april 2016 van het Europees Parlement en de Raad betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming: verder AVG), maar uit geanonimiseerde en gegeneraliseerde gegevens. De bevoegde overheden staan ieder autonoom in voor de verzameling van deze data en gebruiken hiervoor hun eigen datamanagement systemen. Deze gegevens worden ter beschikking gesteld met het oog op een evaluatie door de Vlaamse commissie slachtofferzorg (verder: de commissie). Deze evaluatie zal gebeuren aan de hand van (een analyse van) de tweejaarlijkse vooruitgangsrapportage van de arrondissementale raden over de wijze waarop het akkoord in de praktijk binnen hun arrondissement geïmplementeerd wordt.

HOOFDSTUK 5. OPDRACHTEN VAN DE BEVOEGDE ACTOREN

Een duidelijke taakverdeling tussen de diensten politionele slachtofferbejegening, slachtofferonthaal en slachtofferhulp is noodzakelijk om een goede slachtofferzorg mogelijk te maken. Het biedt meer

transparantie waardoor gericht doorverwezen en efficiënter samengewerkt kan worden. Het is belangrijk dat het slachtoffer geen hinder ondervindt van de taakverdeling tussen de verschillende diensten. De afbakening van de opdrachten in het akkoord moet duidelijkheid scheppen over wat er wel en niet verwacht kan worden van de diensten politionele slachtofferbejegening, slachtofferhulp en slachtofferonthaal in hun hulp- en dienstverlening naar slachtoffers. Zij dienen deze afbakening in acht te nemen en maximaal erkenning te geven aan elkaars expertise en deze van andere diensten slachtofferzorg. Een optimale afstemming, tijdige doorverwijzing en goede samenwerking tussen deze diensten is dan ook cruciaal. In hun communicatie naar het slachtoffer en andere diensten slachtofferzorg moeten zij dan ook duidelijk zijn over wat er wel en niet van hen verwacht kan worden.

Afdeling 1. Politionele slachtofferbejegening

Artikel 15

De politie is vaak de eerste dienst waarmee een slachtoffer in contact komt. Elke politiemedewerker wordt dan ook geacht om de basisfunctionaliteit van politionele slachtofferbejegening te kunnen vervullen. Ze staan in voor de eerste opvang, dringende praktische bijstand, het verstrekken van de nodige basisinformatie en verwijzen door naar gespecialiseerde diensten waar en wanneer nodig.

Zij biedt ook informatie en advies aangepast aan de persoonlijke noden en behoeften van het slachtoffer. Hiertoe maakt zij bijvoorbeeld het attest van klachtneerlegging over, bespreekt de mogelijkheid van registratie als benadeelde partij en stelt de nodige formulieren ter beschikking, geeft informatie over de gerechtelijk procedure (de weg van het dossier), de rechten van het slachtoffer, de verschillende vormen van rechtshulp en slachtofferzorg en de mogelijkheden om schadevergoeding te bekomen.

In geval van hercontactname kan de politiemedewerker verifiëren of het slachtoffer over voldoende informatie beschikt of kan zelf bijkomende informatie van het slachtoffer ontvangen. De hercontactname laat eveneens toe een doorverwijzing naar een dienst slachtofferzorg te herhalen of laten plaatsvinden indien dit nog niet gebeurde.

Artikel 16

Ter ondersteuning van het politiepersoneel beschikt elk politiekorps over één of meerdere gespecialiseerde medewerker(s) belast met de politionele slachtofferbejegening. De dienst politionele slachtofferbejegening neemt geenszins de taak van de politiemedewerker over. De taken van de politionele slachtofferbejegening binnen de lokale politiezones en de federale politie worden omschreven in de ministeriële omzendbrief PLP 10 van 9 oktober 2001 inzake de organisatie- en werkingsnormen van de lokale politie met het oog op het waarborgen van een minimale gelijkwaardige dienstverlening aan de bevolking alsook in de omzendbrief GPI 58 betreffende politionele slachtofferbejegening in de geïntegreerde politie gestructureerd op twee niveaus.

De tussenkomst van de dienst politionele slachtofferbejegening is in beginsel kortdurend en is beperkt qua finaliteit en inhoud en is geenszins van therapeutische of gespecialiseerde aard. Slachtoffers die een meer langdurige of meer gespecialiseerde vorm van ondersteuning nodig hebben, worden dan ook actief doorverwezen naar andere, meer gespecialiseerde diensten slachtofferzorg.

Artikel 17

De doorverwijzing naar de diensten slachtofferhulp, slachtofferonthaal of andere gespecialiseerde diensten of personen die slachtofferzorg aanbieden mag niet enkel afhankelijk gesteld worden van de

categorie of ernst van het misdrijf. De gevolgen van de feiten en de daaruit voortvloeiende noden en behoeften die het slachtoffer ondervindt, zijn uniek. Elk individueel slachtoffer dient het aanbod van doorverwijzing te krijgen ongeacht de categorie of ernst van de feiten. De doorverwijzing mag dan ook niet gekoppeld zijn aan de omschrijving van het misdrijf, maar eerder aan de impact die het misdrijf heeft gehad op het slachtoffer alsook de noden en behoeften die het slachtoffer heeft als gevolg van het misdrijf.

Artikel 18

Dit artikel regelt de doorverwijzing naar de diensten slachtofferhulp en slachtofferonthaal, rekening houdend met de bepalingen van de AVG, met behoud van de verplichtingen die voortvloeien uit regelgeving over de bescherming van natuurlijke personen bij de verwerking van persoonsgegevens. Opdat de diensten slachtofferhulp en slachtofferonthaal de gepaste slachtofferzorg op maat kunnen aanbieden, is het cruciaal dat zij over de nodige gegevens van het slachtoffer (met inbegrip van nabestaanden en naastbestaanden) en het dossier beschikken.

In eerste instantie moeten zij weten aan wie een aanbod te doen en hebben zij aldus de nodige identiteitsgegevens van het slachtoffer nodig (familienaam, voornaam, geboortedatum, rijksregisternummer, geslacht) of kennis hebben over de hoedanigheid van de doorverwezen persoon (wanneer het bijvoorbeeld een nabestaande betreft en geen rechtstreeks slachtoffer). Het is hierbij ook belangrijk dat het slachtoffer de nodige informatie krijgt op een manier die voor hem begrijpelijk is. In dit verband is het dan ook belangrijk dat de bevoegde diensten slachtofferzorg bij het ontvangen van de doorverwijzing kennis hebben van de taal van het slachtoffer, zodat zij zich hierop kunnen organiseren. Idealiter wordt het slachtoffer geïdentificeerd aan de hand van het rijksregisternummer. Een rijksregisternummer laat een unieke identificatie van het desbetreffende slachtoffer toe, wat cruciaal is in de toeleiding naar een goede slachtofferzorg. De diensten slachtofferhulp dienen het rijksregisternummer te verwerken in het kader van het dossierbeheer in het belang van de zorgvuldige en correcte bejegening van het slachtoffer. Deze verwerking is mogelijk op basis van art. 10 van het Decreet betreffende het Algemeen Welzijnswerk van 8 mei 2009 en is kennelijk noodzakelijk ten behoeve van een goede vervulling van de wettelijke taakstelling(en) van het CAW, zoals bedoeld in artikel 6 en 7 van dit zelfde decreet. Voor personen die niet ingeschreven zijn in het rijksregister maar die toch een relatie hebben met de Belgische overheden, kan het identificatienummer van de Kruispuntbank van de Sociale zekerheid (bis-nummer) worden overgemaakt. Aangezien de machtiging van het CAW enkel betrekking heeft op de verwerking van het rijksregisternummer en niet strekt tot de consultatie van de gegevensbank met betrekking tot andere gegevens, is de verwerking van het rijksregisternummer niet overmatig te noemen.

Daarnaast moeten de diensten ook de nodige contactgegevens (domicilie en verblijfsadres, telefoonnummer, emailadres) van het slachtoffer ontvangen. Met uitzondering van het adres, kunnen deze niet uit het rijksregister worden gehaald. In het kader van een snelle en persoonlijke contactname is het dan ook van belang dat de diensten slachtofferhulp en slachtofferonthaal het telefoonnummer en emailadres van het slachtoffer verkrijgen. Onderzoek toont immers aan dat slachtoffers een voorkeur geven aan een proactieve en telefonische contactname.³ Verder komt deze bepaling overeen met de aanbeveling van het Instituut voor de gelijkheid van mannen en vrouwen⁴ waarin aan justitieassistenten wordt aanbevolen om gebruik te maken van het emailadres of telefoonnummer om het slachtoffer te contacteren.

³ L. VERBEKE en M. HOUBEN, *Onderzoek naar de bevindingen en verbetervoorstellen van slachtoffers, opdrachtgevers en advocatuur met betrekking tot de dienst slachtofferonthaal van de Justitiehuisen*, Leuven, UCLL, 2022, 164.

⁴ INSTITUUT VOOR DE GELIJKHEID VAN VROUWEN EN MANNEN, *Aanbeveling nr. 2022/R/006 betreffende het geheimhouden van adresgegevens van slachtoffers gendergerelateerd geweld*, 9. (zie: [aanbeveling_2022r006_aangaande_het_geheimhouden_van_adresgegevens_van_slachtoffers.pdf \(belgium.be\)](#))

De politiemedewerker of dienst politionele slachtofferbejegening kan aanvullende informatie overmaken die het voor de diensten slachtofferhulp of slachtofferonthaal mogelijk maakt om tijdig de noden en behoeften van het slachtoffer in te schatten, zoals de omschrijving van de feiten en de schade. De omschrijving van de feiten betreft hier dan minstens de kwalificatie van de feiten en hoeft niet altijd een omstandige omschrijving van de feiten te zijn. Als het slachtoffer zijn verhaal zo min mogelijk opnieuw wenst te doen, wordt er in overleg met het slachtoffer een ruimere omschrijving dan de kwalificatie meegegeven, zonder hierbij het geheim van het onderzoek te schenden. Of dit gewenst is, wordt dus actief bevraagd bij het slachtoffer. Het overmaken van deze aanvullende informatie laat toe het aanbod van de diensten af te stemmen op het slachtoffer (beschikbaarheid) en aan te doen sluiten op de aangeboden expertise van andere tussenkomende slachtofferzorg (doorverwijzing naar andere diensten). Onderzoek toont immers aan dat slachtoffers het als een meerwaarde zien dat er bij de doorverwijzing al enkele grote lijnen meegegeven worden aan de andere dienst over de reden van de doorverwijzing.⁵

Er kunnen dan ook bijzondere persoonsgegevens verwerkt worden in de zin van artikel 9 en 10 van de AVG. Het gaat hier enerzijds over persoonsgegevens betreffende strafbare feiten (verbalisant; nummer van het proces-verbaal; datum van de feiten, omschrijving van de feiten). Anderzijds kan mogelijks uit de beperkte informatie die wordt uitgewisseld ook een indicatie van de lichamelijke of geestelijke gezondheidstoestand worden afgeleid (bijvoorbeeld wanneer een slachtoffer aangeeft wat de geleden schade is of informatie meegeeft over andere diensten waarnaar hij is doorverwezen). Het is dan ook cruciaal dat het slachtoffer instemt met de uitwisseling van deze persoonsgegevens, met het oog op contactname en inschatting van de noden en behoeften van het slachtoffer, zodat een kwaliteitsvolle, zorgvuldige en correcte ondersteuning en begeleiding van het slachtoffer georganiseerd kan worden. Deze instemming dient minstens mondeling te gebeuren.

Het is geenszins de bedoeling dat de politiemedewerker of de dienst politionele slachtofferbejegening de gegevens zoals bepaald in artikel 18 §3 opneemt in het proces-verbaal. De politie houdt bij het overmaken van informatie steeds rekening met het geheim van het onderzoek.

Artikel 19

Naast het aanbod van de diensten slachtofferhulp en slachtofferonthaal, kan de politiemedewerker of de dienst politionele slachtofferbejegening ook een aanbod tot doorverwijzing doen naar meer gespecialiseerde hulpverlening binnen de slachtofferzorg zoals bijvoorbeeld de ZSG of lotgenotengroepen. Op het attest van klachtneerlegging kan het slachtoffer alvast de nodige informatie over de diensten slachtofferhulp en slachtofferonthaal terugvinden. Deze wordt eveneens mondeling toegelicht en op basis van de actuele noden en behoeften van het slachtoffer uitgebreid met informatie over meer gespecialiseerde diensten binnen de regio.

Artikel 20

Sommige groepen slachtoffers zijn extra kwetsbaar en hebben bijzondere behoeften. Voor slachtoffers van partnergeweld wordt in de omzendbrief nr. 20/2020 van het College van procureurs generaal bij de hoven van beroep een hercontactname voorzien. Ook voor minderjarige slachtoffers, slachtoffers van intrafamiliaal geweld en seksueel geweld, en terrorisme volstaat een eenmalig aanbod vaak niet en is een hercontactname aangewezen in overeenstemming met de geldende richtlijnen in het perspectief van de noodzakelijke aandacht voor nazorg. Voor andere categorieën van feiten is het een individuele beoordeling van de politiemedewerker om deze hercontactname al dan niet te doen. Er dient in dit geval bijzondere aandacht te gaan naar het slachtoffer dat in eerste instantie geen

⁵ L. VERBEKE en M. HOUBEN, *Onderzoek naar de bevindingen en verbetervoorstellen van slachtoffers, opdrachtgevers en advocatuur met betrekking tot de dienst slachtofferonthaal van de Justitiehuisen*, Leuven, UCLL, 2022, 71.

specifieke noden of behoeften tot doorverwijzing geuit heeft of die geen toestemming gaf om hun gegevens door te geven voor een doorverwijzing.

Artikel 21

De beslissing van het slachtoffer om al dan niet in te gaan op het aanbod of het aanbod te weigeren wordt niet vermeld in het proces-verbaal. Hiervoor zijn verschillende redenen. Ten eerste leert de ervaring dat sommige slachtoffers aanvankelijk niet ingaan op het voorstel tot doorverwijzing of dit weigeren en later hun aanvankelijke beslissing herzien, waardoor zij na verloop van tijd toch doorverwezen worden. Een vermelding van het niet ingaan op het aanbod of weigering van het aanbod zou in dit geval dan ook weinig waarde hebben. Verder wordt de vermelding soms gebruikt door advocaten om een vergoeding voor de kosten van de psychologische zorg van slachtoffers te laten afwijzen, wat een vorm van secundaire victimisatie kan inhouden die te allen tijde vermeden moet worden. Evenzo maakt het proces-verbaal deel uit van het strafdossier. Op verschillende tijdstippen kan de verdachte of dader inzage verzoeken in het dossier en alzo kennisnemen van deze beslissing.

Afdeling 2. Dienst slachtofferhulp

Artikel 22

In Vlaanderen en Brussel bieden elf centra voor algemeen welzijnswerk binnen hun diensten slachtofferhulp aan slachtoffers slachtofferhulp en psychosociale begeleiding gekoppeld aan juridische ondersteuning.

Slachtofferhulp richt zich naar personen en hun na(ast)bestaanden en directe sociale omgeving die geconfronteerd worden met materiele, fysieke of morele schade als slachtoffer of getuige van een misdrijf, of een ramp. Daarnaast biedt Slachtofferhulp ook hulpverlening aan na(ast)bestaanden in gevallen van zelfdoding en aan alle betrokkenen bij een verkeersongeval.

Kenmerkend voor de omstandigheid waarin het slachtoffer van een ingrijpende gebeurtenis en diens omgeving zich bevindt, is het acute karakter, de verhoogde stresservaring, een getraumatiseerde beleving en de onverwachte en diepgaande impact van het verlies aan controle over de eigen leefsituatie. Slachtofferschap kan kwetsbaarheid teweegbrengen op verschillende levensdomeinen (politieel, juridisch, administratief, financieel, medisch, sociaal, relationeel, emotioneel,...). De aanpassing aan en/of het herstel van de geleden schade vergt tijd en kent geen vast chronologisch verloop en evolutie. Het is ook noodzakelijk om in het hulpaanbod rekening te houden met het gegeven dat mensen er vaak uit zichzelf niet toe komen om hulp te zoeken.

Daarom biedt Slachtofferhulp integrale, kosteloze en vertrouwelijke ondersteuning op maat van de cliënt. Deze ondersteuning heeft tot doel om terug te kunnen functioneren op die verschillende levensdomeinen en om secundaire victimisatie te voorkomen.

Inhoudelijk steunt het aanbod van Slachtofferhulp op vier pijlers. Binnen dit algemeen kader wordt een hulpaanbod uitgewerkt op maat van de noden van de cliënt. De hulp wordt ambulante en mobiel aangeboden. De duur van een interventie is afhankelijk van de vraag van de cliënt.

- Emotionele ondersteuning en begeleiding
Doeltreffende psychosociale hulpverlening helpt te voorkomen dat de verwerking van een slachtoffer na een misdrijf vastloopt.
- Juridische ondersteuning en begeleiding
De hulpverlener biedt informatie aan over de rechten van het slachtoffer, wat de weg van de klacht is en op welke manier schadevergoeding kan worden bekomen. Deze component van

het aanbod wordt maximaal gegarandeerd door de expertise van een jurist bij de dienst slachtofferhulp van een CAW in te zetten.

- Praktische ondersteuning

In de nasleep van een misdrijf of een traumatische ervaring zijn er heel wat praktische besommeringen. De contacten en afspraken met bijvoorbeeld een advocaat of de verzekering, nemen vaak veel tijd en energie in beslag. Slachtofferhulp kan de cliënt bijstaan tijdens deze contacten.

- Toeleiding of doorverwijzing

Indien nodig wordt de cliënt toegeleid naar onder meer advocatuur, therapie, medische sector of lotgenotenverenigingen. Bij de doorverwijzing naar de diensten slachtofferonthaal kunnen eveneens persoonsgegevens worden uitgewisseld. Ook de uitwisseling van bijzondere categorieën van persoonsgegevens in de zin van artikel 9 en 10 van de algemene verordening gegevensbescherming kunnen hierbij plaatsvinden.

Slachtofferhulp is toegankelijk voor alle slachtoffers, ongeacht of zij een klacht indienden of niet. In dit kader vormen de diensten slachtofferhulp dan ook een duidelijk aanspreekpunt voor slachtoffers, ongeacht hun (juridisch) statuut.

Artikel 23

Telkens wanneer de dienst slachtofferhulp een doorverwijzing ontvangt van de politie of de dienst slachtofferonthaal, zal zij deze in kennis stellen dat zij met het slachtoffer contact heeft opgenomen. Dit artikel heeft enkel betrekking op de zogenaamde 'automatische feedback' vanuit de dienst slachtofferhulp. Voor sommige slachtoffers is het echter van belang dat de betrokken diensten (informele) contacten onderhouden en aan elkaar de nodige informatie overmaken opdat zij snel en efficiënt worden geholpen en zo hun parcours doorheen het systeem wordt vergemakkelijkt.⁶ Rekening houdend met het beroepsgeheim en afhankelijk van de noden en behoeften van het slachtoffer is het dan ook niet uitgesloten dat er in samenspraak en met instemming van het slachtoffer noodzakelijke, pertinente en gerichte informatie (need to know) overgemaakt wordt aan de politie of de dienst slachtofferonthaal met het oog op verdere ondersteuning, begeleiding of bescherming van het slachtoffer.

Afdeling 3. Parket en rechtbank

Artikel 24

Op basis van artikel 3bis V.T.Sv. dient elk slachtoffer *correct en zorgvuldig bejegend te worden* in het bijzonder door hen *de nodige informatie ter beschikking te stellen en door hen in contact te brengen met slachtofferonthaal*. Gelet op de algemene informatieplicht vervat in voornoemd artikel is het in eerste instantie aan de magistraten en aan het personeel van de parketsecretariaten en de griffies om het slachtoffer algemene informatie te verstrekken, bijvoorbeeld over het statuut van benadeelde persoon of de burgerlijke partijstelling, de actuele stand van zaken in de procedure, het gevolg dat aan een feit gegeven wordt of de datum van de terechtzitting. In het kader van de strafuitvoering gaat het bijvoorbeeld over de in kennis stelling van het slachtoffer over de vrijlating of de ontsnapping van de dader. Ook informatie over de mogelijkheden om schadevergoeding te krijgen en de mogelijkheid tot bemiddeling tussen slachtoffer en verdachte is vervat in deze informatieplicht.

Een correct en zorgvuldig onthaal kan echter ook nog andere vormen aannemen. Het kan bijvoorbeeld ook betrekking hebben op het voorzien van aangepaste ruimtes voor slachtoffers zoals voorzien in

⁶ L. VERBEKE en M. HOUBEN, *Onderzoek naar de bevindingen en verbetervoorstellen van slachtoffers, opdrachtgevers en advocatuur met betrekking tot de dienst slachtofferonthaal van de Justitiehuisen*, Leuven, UCLL, 2022, 69.

artikel 10 in dit akkoord (wachtruimtes, plek in de zittingszaal,...) of de terbeschikkingstelling van specifieke voor de opvang van slachtoffers bestemde lokalen die de continuïteit van de opvang van slachtoffers waarborgt.

Artikel 25

De parketten en rechtbanken worden in het kader van hun opdracht bijgestaan door de diensten slachtofferonthaal. Deze bijstand ontlast de parketten en rechtbanken niet van hun eigen verplichting tot slachtofferonthaal zoals bepaald in artikel 3bis V.T.Sv.

Afdeling 4. Dienst slachtofferonthaal

Artikel 26

Er is een dienst slachtofferonthaal in elke afdeling van een gerechtelijk arrondissement.

De diensten slachtofferonthaal behoren dan wel tot de afdeling Justitiehuisen van het Agentschap Justitie en Handhaving van de Vlaamse Gemeenschap, toch zijn de diensten in de meeste gevallen gelokaliseerd binnen het parket van de procureur des Konings of het justitiepaleis. Op die manier kunnen de justitieassistenten in voortdurend contact blijven met de magistraten en het personeel van de parketten en rechtbanken en een nauwe samenwerking en vertrouwensrelatie opbouwen en in stand houden. De justitieassistenten vervullen dan ook een brugfunctie tussen het slachtoffer en de magistratuur en zijn in die zin dan ook een aanspreekpunt voor slachtoffers binnen het parket en rechtbank.

De justitieassistent komt tussen op vraag van een magistraat, op basis van een schriftelijke vatting. Hij kan ook tussenkomen op vraag van het slachtoffer of een professionele derde. In dit geval licht hij de magistraat die belast is met het strafdossier in over zijn tussenkomst en vraagt ook voor deze tussenkomst een vatting.

De diensten slachtofferonthaal kunnen het slachtoffer tijdens de hele gerechtelijke procedure (vanaf de klachtneerlegging tot en met de uitvoering van de straf of de internering):

- algemene informatie verstrekken over de gerechtelijke procedure en over de rechten die het slachtoffer heeft in dit kader;
- specifieke informatie verstrekken. Mits toestemming van de magistraat hebben de justitieassistenten immers toegang tot het gerechtelijk dossier waardoor zij het slachtoffer ook specifieke informatie kunnen geven over hun dossier en over de lopende procedure. Het kan bijvoorbeeld gaan over informatie over een eventuele autopsie, de gestelde of geplande onderzoeksdaeden of de invrijheidstelling van een verdachte of dader;
- bijstand en ondersteuning bieden zoals bijvoorbeeld bij de burgerlijke partijstelling, de wedersamenstelling, de inzage van het dossier, de teruggave van overtuigingstukken, een gesprek met de parketmagistraat of onderzoeksrechter, de verschillende stappen in de uitvoering van de straf of van de internering en tijdens de zittingen voor de rechtbank (zoals jeugdrechtbank, correctionele rechtbank, politierechtbank, hof van beroep, onderzoeksgerecht, hof van assisen, strafuitvoeringsrechtbank);
- praktische ondersteuning bieden. Omdat slachtoffers bepaalde rechten kunnen doen gelden moeten zij bepaalde documenten opmaken (vb. verklaring benadeelde partij, burgerlijke partij, slachtofferfiche). De diensten slachtofferonthaal kunnen slachtoffers hierin ondersteunen. Zij kunnen slachtoffers ook bijstaan in het maken van contacten en afspraken maken met bijvoorbeeld het parket of de griffie wanneer dit nodig zou zijn;
- doorverwijzen naar de andere diensten in functie van de noden en behoeften van het slachtoffer. Bij de doorverwijzing naar de diensten slachtofferhulp kunnen eveneens

persoonsgegevens worden uitgewisseld. Ook de uitwisseling van bijzondere categorieën van persoonsgegevens in de zin van artikel 9 en 10 van de algemene verordening gegevensbescherming kunnen hierbij plaatsvinden.

Daarnaast signaleren de diensten slachtofferonthaal de moeilijkheden of problemen waarmee slachtoffers geconfronteerd worden in hun contacten met de gerechtelijke instanties en formuleren concrete voorstellen of zoeken mee naar oplossingen voor de geformuleerde problemen. Naar aanleiding van hun tussenkomst in concrete dossiers sensibiliseren de diensten slachtofferonthaal de gerechtelijke actoren voor de specifieke behoeften en de rechten van de slachtoffers en staan mee in voor de opvolging van structurele problemen die verband houden met de tussenkomst van andere diensten zoals de parketadministratie, de politiediensten en de hulpverlening.

Artikel 27

Telkens wanneer de dienst slachtofferonthaal een doorverwijzing ontvangt van de politie of de dienst slachtofferhulp, zal zij deze in kennis stellen dat zij met het slachtoffer contact heeft opgenomen. Afhankelijk van de noden en behoeften van het slachtoffer alsook in samenspraak en met instemming van het slachtoffer kan noodzakelijke, pertinente en gerichte informatie (need to know) overgemaakt worden aan de doorverwijzende dienst slachtofferhulp of doorverwijzende politiedienst met het oog op verdere ondersteuning, begeleiding of bescherming van het slachtoffer. De dienst slachtofferonthaal houdt hierbij rekening met het geheim van het onderzoek.

In overeenstemming met de omzendbrief nr. 16/2012 van het College van procureurs-generaal bij de hoven van beroep betreffende het slachtofferonthaal op parketten en rechtbanken (verder: COL 16/2012) stelt de dienst slachtofferonthaal hun tussenkomst ter kennis aan het secretariaat van het parket indien het slachtoffer positief reageert op het dienstaanbod.

Afdeling 5. Omgaan met persoonsgegevens

Artikel 28

Dit artikel heeft betrekking op de verwerking van persoonsgegevens door de bevoegde actoren van dit hoofdstuk. De verwerking van deze persoonsgegevens wordt conform de algemene verordening gegevensbescherming als rechtmatig beschouwd omdat de verwerking noodzakelijk is voor de vervulling van een taak van algemeen belang, meer bepaald het dossierbeheer in het belang van de zorgvuldige en correcte bejegening van het slachtoffer.

De verwerking van persoonsgegevens houdt in dat er mogelijks ook persoonsgegevens met betrekking tot artikel 9, eerste lid (bijvoorbeeld persoonsgegevens over de gezondheid van de betrokkenen) en artikel 10 (bijvoorbeeld gegevens over strafrechtelijke veroordelingen of strafbare feiten) van de algemene verordening gegevensbescherming worden gedeeld tussen de bevoegde actoren. De verwerking van deze bijzondere categorieën van persoonsgegevens wordt als rechtmatig beschouwd omdat de verwerking ervan noodzakelijk is om redenen van zwaarwegend belang, als bepaald in artikel 3bis van de Voorafgaande Titel van het Wetboek van Strafvordering.

De tweede paragraaf van dit artikel verduidelijkt dat de dienst slachtofferhulp, de dienst slachtofferonthaal, de politie met inbegrip van de politionele slachtofferbejegening en de parketten en rechtbanken elks hun eigen verwerkingsverantwoordelijken hebben, die krachtens de wet of decreet worden aangewezen en dat deze verwerkingsverantwoordelijken ieder wat hen betreft optreden als verwerkingsverantwoordelijke binnen de hen toegewezen bevoegdheden. Bijkomend dient elke actor zijn eigen overeenkomstige bewaartermijnen te respecteren, rekening houdend met de wettelijke en reglementaire bepalingen van iedere actor en het principe van opslagbeperking.

Elke actor vermeld in dit hoofdstuk en die betrokken is bij de verwerking van persoonsgegevens, dient de passende maatregelen te nemen ter beveiliging van de persoonsgegevens. In voorkomend geval worden de maatregelen, vermeld in artikel 9 en 10, §2 van de wet van 30 juli 2018 betreffende de bescherming van natuurlijke personen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens, toegepast. De specifieke maatregelen van elke actor worden ingeschreven in de nodige protocollen.

De derde paragraaf van dit artikel bepaalt dat het slachtoffer goed geïnformeerd moet worden over de verwerking van diens persoonsgegevens en dat voor het slachtoffer duidelijk is wat diens rechten zijn en tot wie die zich moeten richten voor de uitoefening van diens rechten. Elke verwerkingsverantwoordelijke die betrokken is bij de verwerking van persoonsgegevens voor de verschillende actoren vermeld in dit hoofdstuk dienen dan ook passende maatregelen te nemen opdat het slachtoffer informatie over de verwerking van persoonsgegevens ontvangt op een beknopte, transparante, begrijpelijke en gemakkelijk toegankelijke vorm en in een duidelijke en eenvoudige taal.

HOOFDSTUK 6. OVERLEGSTRUCTUREN

Een geïntegreerd en gecoördineerd slachtofferbeleid vereist de nodige samenwerking tussen de diensten slachtofferzorg op het terrein als de nodige samenwerking op beleidsniveau. Om de doelstellingen van het akkoord te bereiken worden dan ook overlegstructuren geïnstalleerd die deze samenwerking formaliseren. Dit overleg dient te gebeuren op verschillende niveaus, nl. op het regionale vlak, ofwel het niveau van (de afdelingen van) het gerechtelijk arrondissement als op Vlaams beleidsniveau.

Afdeling 1. Arrondissementeel niveau

Artikel 29

Op arrondissementeel niveau zal de arrondissementele raad voor het slachtofferbeleid (verder: de raad) de plaatselijke actoren die betrokken zijn bij de ondersteuning van slachtoffers verenigen met het oog op concretisering en implementatie van de bepalingen van dit akkoord.

In elk gerechtelijk arrondissement komt een raad samen. Voor wat betreft het territorium van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wordt een apart akkoord opgemaakt. Dit akkoord is echter niet van toepassing op het administratief grondgebied van Halle-Vilvoorde. In overeenstemming met het advies nr. 65.799/1 van de Raad van State van 20 mei 2019 is het aangewezen dat er in het gerechtelijk arrondissement Brussel twee arrondissementele raden naast elkaar bestaan die respectievelijk bevoegd zijn voor het grondgebied van het bestuurlijk arrondissement Halle-Vilvoorde en het bestuurlijk arrondissement Brussel en die worden voorgezeten door hun respectievelijke procureurs des Konings. Het College van procureurs-generaal stelt in haar advies van 2 juni 2020 voor dat de betrokken raden gezamenlijk kunnen vergaderen wanneer thema's worden besproken die voor beide afdelingen van belang zijn. De praktische uitwerking dient volgens het College van procureurs-generaal uitgewerkt te worden door aanpassing van de COL 16/2012 betreffende het slachtofferonthaal op parketten en rechtbanken, waarin punt 7.2. is gewijd aan de raad.

De raad zal de genomen afspraken in het kader van de concretisering en implementatie opvolgen en evalueren. De evaluatie gebeurt minstens aan de hand van tweejaarlijks een verslag dat zij overmaakt aan de commissie.

Om effectief te komen tot een gecoördineerd integraal en geïntegreerd slachtofferbeleid is de installatie van een coördinatie- en beslissingsorgaan vereist dat voorziet in beleidsafstemming en opvolging van de uitvoering van de beleidsbeslissingen. De rol van de raad wordt daarom versterkt door in te zetten op coördinatie tussen de bevoegde actoren, afstemming en informatiedoorstroming inzake hun opdrachten rond slachtofferzorg.

Voor bepaalde groepen van slachtoffers (vb. minderjarigen) of slachtoffers van specifieke feiten (vb. seksueel geweld, terrorisme, intrafamiliaal geweld) kan er in aanvulling van dit akkoord een verder doorgedreven samenwerking uitgewerkt worden met gespecialiseerde en/of categoriale diensten slachtofferzorg. De arrondissementele raden kunnen in dit kader dan ook afspraken maken inzake de samenwerking en doorverwijzing door de bevoegde diensten slachtofferzorg naar meer gespecialiseerde (categoriale) slachtofferzorg en vice versa in uitvoering en in aanvulling van dit akkoord. Het betreffen hierbij niet de bilaterale afspraken tussen één van de diensten binnen de klassieke triade en gespecialiseerde en/of categoriale diensten slachtofferzorg. Deze worden niet uitgewerkt in de arrondissementele raden, maar wel toegelicht. Samenwerkingsafspraken en protocollen tussen enerzijds twee of alle drie de diensten slachtofferzorg van de klassieke triade en anderzijds andere gespecialiseerde en/of categoriale diensten worden wel in de schoot van de raad uitgewerkt.

Artikel 30

De raad stelt tweejaarlijks een verslag op met betrekking tot de wijze waarop er binnen haar arrondissement uitvoering werd gegeven aan de doelstelling van het akkoord. De commissie zal een voorstel opmaken van concrete items die in het verslag aan bod moeten komen. Op deze manier wordt in elk arrondissement dezelfde informatie verzameld en gebundeld, wat een effectieve vergelijking en analyse op Vlaams niveau mogelijk maakt.

Artikel 31-32

De samenstelling van de raad waarborgt dat de instanties die op arrondissementeel niveau betrokken zijn bij het slachtofferbeleid, vertegenwoordigd worden in de raad. Deze minimale samenstelling kan op uitnodiging van de voorzitter worden aangevuld naargelang de inhoud van de vergaderingen. De raad wordt voorgezeten door de procureur des Konings of de verbindingsmagistraat belast met het slachtofferonthaal binnen het gerechtelijke arrondissement of de afdeling van het gerechtelijke arrondissement. Een goede voorbereiding van de vergaderingen van de raad maakt dat alle leden tijdig binnen hun eigen sector of organisatie de nodige afstemming kunnen zoeken over de punten die ter bespreking liggen. Aangezien van de raden verwacht wordt dat zij het akkoord op het terrein verder implementeren, wordt verwacht dat de aanwezige leden (na afgetoetst te hebben binnen de eigen hiërarchie) het mandaat binnen hun eigen organisatie hebben gekregen om mee beslissingen te nemen. Deze garantie maakt van de raad een slagkrachtig orgaan dat op arrondissementeel niveau mee sturing kan geven aan de implementatie van een gecoördineerd en integraal slachtofferbeleid. De wijze waarop dit alles dient te gebeuren, wordt vastgelegd in een huishoudelijk reglement.

Wanneer er op niveau van de arrondissementsafdeling problemen gesignaleerd worden die de opdrachten van het netwerk slachtofferzorg overstijgen, is het noodzakelijk dat deze punten tijdig worden opgepikt en besproken worden op de raad. Hiertoe kan de raad een permanente of ad-hoc werkgroep oprichten die (overkoepelend over de netwerken heen) de (de agenda van de) raad voorbereidt en opvolgt. Hierbij kan gedacht worden aan het bundelen en analyseren van de problemen die zich in de praktijk voordoen en voorstellen tot verbetering uitwerken. Deze kunnen vervolgens als afgewerkte producten voorgelegd worden aan de raad ter goedkeuring, zodat deze beleidsbeslissingen kan nemen in overeenstemming met het akkoord.

De raad stelt een huishoudelijk reglement op. De vermelde deelnemers duiden zelf hun vertegenwoordigers aan.

Afdeling 2. Niveau van de arrondissementsafdeling

Het akkoord moet een naadloze overgang waarborgen van de slachtofferzorg die wordt verleend door de politiediensten, de diensten slachtofferhulp, de diensten slachtofferonthaal, alsook van andere (soms meer gespecialiseerde) diensten slachtofferzorg. Aangezien tussen deze diensten geen hiërarchische band, maar wel een functionele band heerst, is periodiek overleg vereist, willen zij een continue slachtofferzorg kunnen aanbieden aan slachtoffers.

Artikel 33

Het netwerk wordt georganiseerd op niveau van de gerechtelijke arrondissementsafdelingen. Om versnippering te voorkomen, kan ervoor geopteerd worden om de werking van het netwerk af te stemmen op reeds bestaande netwerken, met name in die gevallen waarbij dezelfde actoren zoals de Centra Algemeen Welzijnswerk (CAW) of justitiehuisen zijn betrokken en voor zover in deze netwerken dezelfde thema's inzake slachtofferzorg besproken worden.

Artikel 34

Het netwerk slachtofferzorg (verder: netwerk) heeft als opdracht de operationele samenwerking op het terrein vorm te geven. Het akkoord en het referentiedocument vormen de basis voor een uniforme werkwijze binnen Vlaanderen. Voor de concrete (praktische en methodologische) uitwerking op het terrein kunnen er echter multilaterale samenwerkingsafspraken gemaakt worden tussen de diensten en eventuele andere diensten slachtofferzorg. Bilaterale samenwerkingsafspraken kunnen toegelicht worden op het netwerk.

Een andere essentiële opdracht van het netwerk bestaat erin de problemen waarmee zij in de praktijk geconfronteerd worden te bespreken en op zoek te gaan naar manieren om deze problemen waar mogelijk gezamenlijk aan te pakken. Het netwerk wisselt hiertoe bijvoorbeeld goede praktijken uit of zet gezamenlijke projecten op die tot doel hebben de rechten van het slachtoffer te garanderen en also secundaire victimisatie te voorkomen.

Indien de gesignaleerde problemen de opdrachten en mogelijkheden van het netwerk overstijgen, zullen zij geagendeerd worden op de raad. De formalisering van het netwerk biedt op deze manier de mogelijkheid om bij de beleidsontwikkeling op arrondissementeel niveau rekening te houden met de ontwikkelingen op het terrein, zodat het beleid ook bottom-up tot stand kan komen.

Het voorzitterschap en het secretariaat van het netwerk wordt jaarlijks afwisselend opgenomen door een vertegenwoordiger van de dienst slachtofferonthaal, de dienst voor politionele slachtofferbejegening en de dienst slachtofferhulp. Gezien een gerechtelijk arrondissement verschillende politiezones en bijgevolg ook verschillende diensten voor politionele slachtofferbejegening kan bevatten, maken deze diensten onderling afspraken over de opname van het alternerend voorzitterschap en secretariaat.

Aangezien het slachtofferlandschap voortdurend in beweging is, is het quasi onmogelijk om alle actoren die betrokken zijn in de brede slachtofferzorg op te nemen in het akkoord. Het is daarom van belang om binnen de voorziene overlegstructuren de mogelijkheid te voorzien om (meer) gespecialiseerde (slachtoffer)zorg te betrekken en samenwerkingsafspraken mee te maken. Om te verzekeren dat het netwerk breder is dan de partners uit de klassieke triade, moet de voorzitter van het netwerk dan ook een appel doen op andere diensten slachtofferzorg binnen de regio om deel uit

te maken van het netwerk. In dit kader is het dan ook van belang dat er binnen het netwerk steeds werk gemaakt wordt van de opmaak van een sociale kaart alsook een overzicht van de bestaande netwerken inzake slachtofferzorg met dezelfde partners binnen de regio. Op basis hiervan kan de voorzitter dan ook een agenda uitsturen naar organisaties en slachtofferverenigingen die vervolgens - op basis van de agenda- kunnen aansluiten of expliciet uitgenodigd kunnen worden.

De voorzitter van het netwerk nodigt alleszins vertegenwoordigers uit van netwerkorganisaties die binnen de regio slachtofferzorg aanbieden aan slachtoffers van intrafamiliaal geweld zoals de FJC, slachtoffers van seksueel geweld zoals de ZSG alsook het vertrouwenscentrum kindermishandeling (VK). In die zin moet het netwerk gezien worden als een verbreding van de bestaande welzijnsteams (dewelke in de toekomst dan ook verder zullen bestaan onder de naam netwerk slachtofferzorg).

Artikel 35

Om de informatiedeling tussen de verschillende netwerken te garanderen, wordt er een vertegenwoordiger van een dienst die een provinciale werking heeft, afgevaardigd om deel te nemen aan de vergaderingen van de verschillende netwerken. De verbindingspersoon staat in voor een vlotte en tijdige informatiedeling tussen de netwerken onderling enerzijds en de netwerken en de raad anderzijds.

Afdeling 3. Vlaams niveau

Artikel 36

De oprichting van de commissie komt tegemoet aan de doelstelling van het akkoord om te komen tot een geïntegreerd en gecoördineerd Vlaams slachtofferbeleid. Het beleid van de bevoegde overheden die elks vanuit hun bevoegdheid een slachtofferbeleid uitvoeren, kan bij monde van de commissie op elkaar afgestemd worden.

De vermelde entiteiten en organisaties in paragraaf 2 duiden zelf hun vertegenwoordigers aan.

De commissie kan ad hoc vertegenwoordigers uitnodigen. Gezien de specifieke aandacht die in dit akkoord wordt besteed aan minderjarige slachtoffers, slachtoffers van seksueel- en intrafamiliaal geweld en slachtoffers van terroristische misdrijven, is het aanbevolen om vertegenwoordigers uit deze (gespecialiseerde) zorg bij de commissie te betrekken om advies te verlenen over punten waarvoor zij een specifieke bevoegdheid of deskundigheid hebben.

Opdat er een duidelijke informatiedeling en -doorstroming is tussen de raden en de commissie, zal er steeds een lid van de commissie deelnemen aan de raden. Het is immers belangrijk dat gesignaleerde problemen tijdig opgevangen worden op beleidsniveau.

Artikel 37

De commissie stelt een gezamenlijk referentiedocument op waarin de principes die aan de basis liggen van een slachtoffervriendelijke basishouding verder uitgewerkt worden. Het betreft een evolutief document dat indien nodig aangepast kan worden, zodat het afgestemd blijft op de (uitgebreide kennis van) de noden en behoeften van slachtoffers en eventuele veranderingen binnen de sectoren.

De commissie zal de implementatie van het akkoord in de praktijk evalueren. Aan de hand van (een analyse van) een tweejaarlijkse vooruitgangsrapportage van de arrondissementele raden. Zij bundelt en analyseert deze verslagen met het oog op rapportage aan de betrokken ministers in het akkoord. Om deze evaluatie terdege uit te kunnen voeren, zal de commissie een voorstel opmaken van

concrete items die in het verslag aan bod moeten komen. Op deze manier wordt in elk arrondissement dezelfde informatie verzameld en gebundeld, wat een effectieve vergelijking en analyse op Vlaams niveau mogelijk maakt.

Uit de evaluatie van het akkoord in 2009 door het Nationaal Forum voor slachtofferbeleid blijkt dat er onvoldoende samenwerking en/of informatiedoorstroming werd ervaren tussen en over de verschillende arrondissementele raden heen. De commissie voorziet daarom in een terugkoppeling van dit rapport aan de voorzitters van de raden.

De commissie geeft op vraag van de bevoegde overheden of op eigen initiatief advies over thema's of (overkoepelende) problemen inzake de verdere uitbouw van een geïntegreerd en gecoördineerd Vlaams slachtofferbeleid.

In het advies van de Raad van State betreffende het voorontwerp van wet tot instemming van het samenwerkingsakkoord slachtofferzorg tussen de Federale Staat, de Franse Gemeenschap en het Waalse Gewest⁷ wordt gesteld dat gemeenschappen en gewesten zich enkel kunnen verbinden voor zichzelf en niet voor andere gemeenschappen of gewesten. Als een landelijk overleg wenselijk is, dient hiervoor een afzonderlijk samenwerkingsakkoord ondertekend te worden.

HOOFDSTUK 7. SLOTBEPALINGEN

Artikel 38

Dit artikel regelt de budgettaire gevolgen die ten laste vallen van alle bevoegde overheden op grond van de bevoegdheidsverdeling.

Artikel 39-41

Deze artikelen hebben betrekking op de duur en de inwerkingtreding van het akkoord alsook de opheffing van het samenwerkingsakkoord tussen de Federale Staat en de Vlaamse Gemeenschap van 7 april 1998 inzake slachtofferzorg.

Elke bevoegde overheid kan het akkoord opzeggen mits een opzegtermijn van 9 maanden.

⁷ RvS 20 mei 2019, nr. 65798/1